JAAN POMMER.

Tuulemäe turistid.

Walk,
„Lõuna-Eesti“ kirjastus.

Ed. Zimmermann'i trükk, Walgas.

Alewi restoraanipidaja kahetoalise korteri tagatoas, mis oli tema söögi- ja ühtlasi ka magamistoaks ja mis tarwiduse korral endise aja kõrtsi saksatare aset täitis, istus kuuemeheline seltskond ümargusel, määrdunud laudlinaga kaetud joomalaual. Joodi „wabariiki" ja Kask ja Ko. kümmeli. Suupisteks oli poolhapneid kurke, praetuid jahiworste ja soojendatud kotlette. Silmapaistwamaks isikuks oli pikk, kuiwetanud mees, kelle iga 60 aasta peale wõis hinnata. Tema hallil, haukuwajunud silmil oli kummaline sära. Samati olid tema meelekohad haukuwajunud, nagu mõnel arwuteadlasel. Tema nina oli suur ja keskkohal kuhjunud, nagu isikul, kes monomaaniat põeb. Suunurkadel olid tugewad kortsud ja kui tema nina mitte haruldaselt tömp ei oleks olnud, siis oleks teda tahtejõuliseks isikuks wõiuud pidada. Mis teda teistest erandas, oli tema laiaäärtega must kaabu, nagu neid

waremail aegul Abja mehed ehk luuletajad kandsid. Tema nimi oli Obermann.

„Noh, Madis, nüüd on sinu käes kord midagi tähtsat jutustada ehk luuletada," ütles ta oma pahempoolsele, umbes samaealisele naabrile, kes kogu aeg piipu poksutades teiste juttu oli pealt kuulanud.

Nagu unest ärgates wõttis Madis piibu suust, waatas kord ringi, siis toa lakke.

„Kui see nõnda peab olema," sõnas ta wenitades, „siis ütlen teile luulelises järjekorras oma walla talude nimed."

„Lase tulla," ütlesid peaaegu kõik kooris.

Kustunud piibust tuhka maha raputades ja tubakut laia pöidlaga piibupeas kinni lükates sõnas ta pikkamisi:

„Tikukopli, Sääriku,
Wahiwiina, Wäikse-Lauri,
Süti, Soowa, Suure-Lauri,
Kalda, kate Petsukse."

„Noh, see oli omapärane," ütles wanamees, kes joomalaua juhtiwaks jõuks oli, „aga nüüd on, pai weli Peedu, järjekord sinu käes. Raputa wälja oma wanawara."

Mees, keda Peeduks hüüti, oli lühikese kaswuga, tüse talutaadi tüüp. Kahwliga

wiinapudeli külge koputades hüüdis ta: „Pai welled, ma palun sõna!“

„Ohoo,“ hüüti läbisegi. „Pai weli, peab lauakõne.“

„Nagu soowite, welled. Madis kandis ette oma walla talude nimed ja mina toon oma walla terwitussõnad, mis tol ajal, kui ma wolimeheks olin, seal paremaks wahepalaks oli.“

„Jäta sissejuhatus,“ ütles juhtiw wanamees teiste poole pöördes ja tähendusrikkalt halli silmi pilgutades.

Peedu wõttis wiinaklaasi pihku, tõusis püsti ja algas siis kõrgendatud häälel:

„Suur tänu Soosilla Jaagule,
Kiidetud olgu Kihwa Andrus,
Olgu terwe Ulaski Kaarel
Ja tema warga pere.“

„Kurat, Peedu tegi toreda numbri,“ ütles noorem mees käsitöölise wälimusega, paberist püstkraega. „Ehk küll tema toast mitte nõnda sile ei olnud, kui Beti Peetri laastukatus, aga sellest pole wiga.“

„Noh, Beti Peeter oli ikka tubli mees. Paremat katust, kui tema tegi, ei mõistnud keegi lüüa,“ tähendas Madis tõsiselt. „Rätsepa meister Oigur rääkis tõtt.“

„Selle wastu ei saa waielda, sõnas esimene wanamees waielust katkestades. „Aga nüüd järjekorras edas.“

„Tahtsid wististi ütelda, et minu käes on kord sõna wõtta. Olgu siis,“ lausus Oigur.

„Nõnda jah.“

„Ma räägin teile ühest oma ametiwennast, kes ennast Bulgaaria würstiks nimetas,“ algas Oigur. „Ta oli ameti poolest rätsep ja kui ta suri, siis kirjutasid temast ajalehed. Tema õmbles muuseas isegi Lita Jaanile ja siinse metsawahi Jürile riideid, kes keelepeksmises meistrid olid, aga mitte kõne osawuses, nagu „Bulgaaria würst.“ Kord peale jutluse kordas ta jutluse sõnu kirikukõrtsis ja kogu kõrtsi rahwas kuulas teda ammuli suuga. . .“

„Toda lugu me teame. Sissekukkusid Oigur,“ tähendas kuiwetanud elumeheliku wälimusega mees.

„Noh, siis jutusta ise,“ oli wastus.

„Jah, Hans katkestas Oiguri juttu ja nüüd peab ta ise midagi jutustama,“ arwas Madis piibu popsutamist järele jättes.

„Olgu siis,“ wastas Hans käsi püksitasku lükates ja jalgu wäljasirutades. „Ma jutus-

tan Teile Tuulemäe minewikust. Tuulemäe lähekonnas on Kajaja talu, kus sel korral jõekallakul palju tomingaid kaswas ja kewadisel õitseajal ööpikud laulu laksutasid. Selles talus elas waga mees Põrk, kes igapäew enne tööle minekut palwetas ja kunagi kombist kõrwale ei kaldunud. Kord aga eksis ta siiski. Nimelt hakkas ta liiwasel põllul, mis warakult kuiw oli, enne jüripäewa maad kündma. Seda aga ei tohtinud teha, sest wanarahwa tarkuse järele olewat enne jüripäiwne künd patt. Wähe aega enne eineaega hakkanud hobune tõrkuma, mis wanameest wihastanud. Pahas tujus tulnud temal tahtmata sõna „kurat“ huultele. Samal silmapilgul näinud ta, et wanasarwik hobust käigus takistanud. Kohkudes teinud mees omale püha ristimärgi rinna ette, aga enne weel kui ta saanud ütelda „Jumal, Isapojakene,“ hüpanud sarwik suure paju otsa ja wirutanud sealt paju tüwe juurest wõetud kirwega wanamehele sääreluu pihta. Haaw ei ole mitte raske olnud, aga siiski pidanud wanamees kaua woodis lamama. Terweks saades lasknud wanamees omale puusärgi walmis teha ja hakanud igapäew puusärgis lamades palwetama ja piiblit lugema, et pattude andeksandmist saada.“

„See on muinasjutt," ütles Peedu.

„Mitte sugugi, waid on tõesti sündinud lugu. Seda tõendas minu wanaema mitmel korral."

„Hans algas õuduse jutuga," sõnas wanema aja koolmeister Tõnis Jalakas, „ja sellepärast tahaksin ka mina teile sarnase loo jutustada . . ."

„Kas ka Tuulemäest?" küsis Oigur wahele.

„Ei, waid Ruusa talust," wastas Tõnis tõsiselt. „Teie teate, et kui kägu talu aiatebasse tuleb kukuma, siis see surma tähendab Kukub ta õue poole, siis sureb inimene ja kui wäljapoole, siis saab looma kahju. Kord tulnud talu peremees metsast koju ja istunud söögilauda, kui järsku kägu aiateibasse lennanud ja kolm korda kukunud. „See tähendab surma," ütelnud perenaine. „Tühi jutt!" wastanud peremees, kahmanud warnast püssi ja lasknud käo maha. Waewalt saanud ta aga uuesti söögilauda istuda, kui uus kägu samal kohal kolm korda kukunud. Jälle wõtnud peremees püssi ja lasknud ka selle käo maha. Tuppa tulles ütelnud ta püssi warna riputades: „Seal

on nüüd teie surmakuulutaja. Ta kuulutas enesele surma ette."

Ei kestnud kaua, kui sama tulbale uus kägu ilmus ja kukuma hakkas. Peremees oli parajasti püssi laadimisega ametis ja seda lõpetades tahtis ta uuesti õue minna, et ka kolmandat kägu maha lasta. „Ära tapa ilmsüüta linde," hakanud perenaine paluma. „Ega siis jumala loodud linnukesed süüdi ei ole, kui seda temalt meie saatus nõuab, sest peame ju kõik alati surmawalmis olema." Perenaise palwega ühinenud terwe majarahwas ja kuigi wastu tahtmist, riputanud peremees püssi warna. Mõni nädal hiljem surnud talurahwa arwurikkast perekonnast wäike poeg ära. Sellest näeme, et on asju, millest meie aru ei saa ja siiski peame uskuma."

„Jah, usk on mõistusest kõrgemal, samati nagu mõistus instinktist ehk loomusunnist kõrgemal on," tähendas musta kaabuga mees kätt otsaesisele pannes, nagu tahaks ta midagi mõtelda.

„Sellel juhtumisel ei tulnud aga kägu mitte loomusunnil aiateiba, waid teda saadeti. Ta oli jumala käskjalg," rääkis koolmeister Jalakas tõsiselt.

„Ma ei hakka selle wastu waidlema," wastas pikk wanamees oma kaabut wähe tahapoole lükates, nônda et tema körge otsaesine rohkem nähtawale tuli, „sest on ilmas tõesti juhtumisi, mille kohta meie ei oska seletust anda. Et aga weli Peedu Hansu juttu muinasjutuks nimetas, siis tahan selle täienduseks mõned sõnad juure lisada. Esiteks oleks ütelda, et selle mehe nimi, keda Hans Põrgiks nimetas, Pärk oli ja kui ta wiimaks siit ilmast lahkus — ta suri oma puusärgis piiblit lugedes — siis oli tema silmil haruldane sära. Kuid selles ei ole midagi iseäralikku, aga imelik on see, et keegi isik, kes tema suremise juures olnud, tema silmateral, millel, nagu ma ütlesin, fosfori läige olnud, imelikku pilti näinud. Üteldakse, et ilma fosforita ei ole mõtet, aga sel juhtumisel olnud fosfor ka hingehirmu ilmutaja. Pilt, mida mees fosfor-silmis näinud, olnud päris kohutaw. Nimelt näinud ta tuleklaasi abil, millega ta päikese paistel piipu põlema süütanud, et silmatera pilt kujutanud silmapilku, millal wanasarwik temale kirwega oli wirutanud . . ."

„Noh, see on alles lugu," tähendas rätsep Õigur õuduse tundel lakke waadates.

„See on õudne lugu," kõneles pikk wa-

namees edasi. „Ma ütlen teile, et on tõesti juhtumisi, kus ettekujutus, unenägu ehk ilmutus kõiki looduse seadusi pilkab Ma usun, et olete wahest kuulnud, kuidas ebausklik hirm, inimesi nõdrameelseks on teinud ehk kogunisti surmanud. Ka sellest olete kuulnud, et sündinud lapse kehal tuleplekid on, mis laps ema järsul kohkumisel tulekahju korral, enne sündimist on saanud. See on hingeline mõju. Siis wõiksin teile weel loost rääkida, mida isik jutustas, keda ma nööri katkilõigates, poomise surmast peastsin. Tema tõendas nimelt, et sel silmapilgul, kui ta nööri peale laskunud, tema silmade eest kogu tema minewik, head ja kurjad teod, kirjeldamata kiirusega on mööda lennanud. See on mõttelend, mis teisi ilma kuulub."

„Sa tahad sellega wististi ütelda, et inimese hing suremata on ja et wabasurma otsija tähendatud momendil ülemineku järku maapealsest elust waimude ilma üleelas?" küsis rätsep Oigur.

„Wõiks ka nõnda wõtta," wastas jutustaja, „kuid selleks toon teisi näitusi."

Pikkamisi oma musta kaabut peast wõttes ja lauale pannes kõneles ta edasi.

„Kui ma koolis käisin, tõid ajalehed imeliku loo Inglismaalt: Õnnetul juhtumisel kaotasid kaks lordi peale isa surma wanemate mõisa. Pärandatud sularaha, mida mitte palju ei olnud, jaotanud wennad omawahel ära ja otsustanud siis laia ilma warandust koguma minna, et kord isa mõisat tagasi osta. Wanem wend läinud sõjawäkke, et mässu mahasurumisest Indias osa wõtta ja noorem Aafrikasse, et teemandikaewandustes õnne otsida. Kuid enne ärasõitu annud nad teineteisele pühaliku tõotuse, et kes nendest juhtumisi surma leiab, see ennast surmasilmapilgul ilmutab ehk muul wiisil teisest ilmast teateid annab.

Esiteks katsus noorem wend Kaplinnas tööd leida, aga asjata ja kui raha lõpukorral oli, ei jäänud temal muud üle, kui asunduses põllutööliseks hakata. Alles mitmekuulise teenistuse järele oli tema rahatagawara sellewõrra kaswanud, et ta pikka teekonda teemandikaewanduste wõis ettewõtta. Suurte raskustega wõideldes ja wahest tühja kõhtu kannatades hulkus ta Aafrika laantes ümber, aga ilma õnneta. Teisel aastal wastu sügist leidis ta ühe mahajäetud kaewanduse ja algas seal kaewamistööd. Kaks nädalat oli ta asjata

töötanud ja ligikorda meeleheitmisel olles jatkas ta oma tööd kuuwalgel ööl, kui ta päris ootamata teemandi soone leidis. Ruttu rebis ta oma wiimase särgi pahema waruka maha, tegi sellest koti ja ammutas leitud wara sinna sisse. Õnnetundel algas ta oma teekonda Kaplinna poole, rännates ainult öösel, et mitte luurajate rööwlite kätte sattuda. Kolmandal ööl kuulis ta ratsanike oma kannul. Suure kiirusega otsis ta peidupaika, aga ümbrus oli lage. Tee ääres oli ainult üks suur kiwi. Selle ääre alla pugedes leidis ta seal õõnsuse, mis teda hästi warjas. Olgugi et tagaajajate hobuste kabja plagin kaugenes, ei julenud ta wäljatulla, kartes et tagaajajad tagasi tulewad. Wäsimust tundes lamas ta poolunes ja nägi siis järsku oma ees wenda, kelle otsaesisel kuulihaaw oli, millest werd wälja nirises.

„Mu wend on surnud," ohkas ta südames walu tundes. „Ta pidas sõna ja näitas ennast."

Peale kesköö jätkas ta oma teekonda ja jõudis õnnelikult Kaplinna. Seal müüs ta wäikese osa kalliskiwidest ära, ostis omale korralikud riided ja sõitis esimese ärasõitwa laewaga Londoni, kus ta leitud wara suure

summa eest maha müüs. Rikka mehena ostis ta oma isa mõisa tagasi. Ühtlasi hakkas ta sõjaministeeriumi kaudu oma wenna kohta teateid korjama ja sai lõpuks teada, et wend just ilmutamise silmapilgul oli põõsas waritsewa mässulise kuuli läbi surma saanud. Sellest huwitawast juhtumisest jutustas ta hingeteaduse professoritele, kes seletasid, et kindel tahtejõud ka peale surma wõib tegutseda, sest et inimese hing suremata on."

„Aga meie ajal ei taheta seda uskuda," tähendas rätsep Oigur.

„Aga tõsi on see ometi," wastas jutustaja. „Isegi seda olewat ette tulnud, et surnu oma majasõbrale, kes tema naise truuduse murdmisele meelitas, peale surma on kätte maksnud, aga selle kohta ei taha ma täna midagi jutustada, sest aeg on koju minna. Minul on nimelt homme ülesandeks salk turiste Tuulemäele wiia. Nad on Jaan Merile juttu „Tuulemäe Ave Maria" lugenud ja tahawad üksikuid kohte, nagu Kajaja talu Ööpiku orgu, sood, kuhu Laatre Õrulaane röövel Wilpuse Peeter on maetud jne. waadata."

„Ma tuleksin heameelega kaasa," sõnas Oigur, „kui seda lubad."

„Minul ei ole midagi selle wastu.“ tähendas wanamees, „ja weel huwitawam oleks, kui kõik üheskoos läheksime.“

„Oleme nõus,“ oli üldine wastus.

„Noh, siis tulge kella kaheksaks Sangaste waksali,“ ütles wanamees ja tõusis püsti, et koju minna.

Teised tegid sedasama ja jumalaga jätmisel andsid nad wastastikuse lubaduse, et hommikul ühinewad turistega ja lähewad Tuulemäele.

Oli ilus pühapäewa hommik, kui suurem seltskond Sangaste raudteejaamast Tõlliste mõisa poole liikus. Peale selgkoti oli mõnel ka weel õngewibud kaasas. Rongi ees kõndis kongus ninaga wanamees keskealise linnaisandaga. Nende järel liikusid naisterahwad ja mõni samm nendest tagapool meesterahwad. Rongi tagatipuks oli rätsep Oigur pai welle Peeduga.

„Tänane päew wõiks rohkesti huwi pakkuda,“ arwas Oigur, „ja seda enam, et linna daamidel ja härradel rohkesti toidu- ja joogitagawara kaasas on “

„Seda arwan ka mina,“ wastas Peedu. „Pealeselle on seltskond kaunis kirju. Saab näha, kuhu meid wana Obermann juhib.“

„Minule ütles ta, et esimeseks peatuskohaks olewat Jaamamõisa juures olew sõjawäe laagriplats, aga eine wõtmine olewat Kajaja Ööpikuorus, mis on jõe kaldal. Linna prouad keetwat seal kohwi ja siis joodawat liköóri kohwiga.“

„Minu härrad ja daamid!“ hüüdis salga ninamees, kes Obermanni kõrwal sammus. „Mäletate weel, kuidas meie Rõuges Ööpiku orus einet wõtsime ja täna joome samasuguse oru äärel, Emajõe kaldal kohwi.“

„Oleme rääkinud,“ hüüti läbisegamini ja rõõmsas meeleolus liikus turistide salk edasi.

Seda salka lähemalt silmitsedes, wõis tähelepanna, et suurem arw meestest noored naisemehed olid, kes sõjapäiwil meeste seltskonnast tüdinenud olid ja esimesil rahupäiwil kohe naiste seltskonda otsisid ja abiellu astusid. Noorikute koosseis oli õige mitmekesine. Iseäranis elaw oli naiste keskel keegi noor, sirge kaswuga preili, kuna jälle tema kõrwal sammus madonnasilmiline tõsise ilmega noor proua. Nende taga liikus huwitaw nais-trio: üks linalaka juukseline, kes-

kel mustajuukseline ja teisel pool ääres koketeeriw helejuukseline.

Kõik olid wäga meeldiwad: nad lõiwad meeleolu, äratasid unistusi ja andsid salgale elulise mõnu. Nad rääkisid awalikult, kuid siiski oli nende naiselikus nagu mõne salapärase linikuga warjatud. Nende meeleolu oli harilik naiselik ja arusaadaw, kuid sealjuures siiski kummaline, hurmaw. Tundus nagu wiibiksid nad tühjuses lootuste ammutustel, nagu iseenese warjundustel, unistuste ilmas. Rõõmus meeleolu eitas nagu elutõsidust ja lubas anduda unistustele Lämmeküne meeleolus.

Kuid sealjuures wäljendasid nad siiski meeleolulisi kiirgawaid wärwe, lahkuminewaid jutuainelisest meeleolust. Wahest waikisid nad silmapilkselt ununedes, kadudes unistuste ilma, et uuesti ärgata ja ergutada rahutuid igatsusi kättesaamata õhkkonnas.

„Kas ei edusta need naised warjatud maailma,“ sõnas noor elurõõmus, aga sealjuures unistawa waatega noormees. „Minu arwates on naiste indiwiduaalne interpretatsioon täieline mõistatus. Palju mehi ei näe seda, kuid mina olen alati naiste salapärasusest üllatatud.“

„Sa oled unistaja ja wõiksid luuletama hakata,“ sõnas samasugune noormees, kelle wälimus enam-wähem elumehelik oli.

„Wõib olla, et sul õigus on, aga seni ei ole ma millegi salmiga hakkama saanud,“ oli esimese wastus, „aga tõsi on, et naised mind oma unistusilmaga sugereeriwad.“

„Mina ei saa sinust aru.“

„Ma olen naisi näinud, kes nagu raidkujud sulle wastu tulewad,“ kõneles esimene noormees edasi, „aga nii pea kui nendele lähened, awaneb koguniste teine maailm. Nende tuim küsiwalt käskiw waade kaob, näo kiwine ilme hääbub, silmanurkade ja huulte wäsinud ilme muutub elawaks, tuim ükskõiksus on järsku kadunud ja siis ei saa ma mitte enam aru, lihtsalt ei mõista hinnata nende hingeelu järsku pööret. Sarnasel juhtumisel tabab mind aimdus, et minu ees seisab jõud, mis mind harilikust roopast wälja paiskab . . .“

„Mingem üles mägedele,“ algas Obermann eesrinnas laulu ja seltskond laulis kaasa, kui nad Tõlliste jaamamõisa kohal Tuulemäe poole sammusid.

„Jäta oma unistused ja laulame kaasa,“ sõnas elumehelik noormees.

„Laulame," wastas teine pooluniselt. Jaamamõisa rehe kohale jõudes lõppes laul ja Obermann hüüdis salkkonna poole pöördes: „Minu daamid ja härrad! Siit paremat kätt metsa sees on wäike soo, mille serwale on maetud endise aja Õru laane rööwel Wilpuse Peeter ja see mets kutsutakse Õru laaneks. Tema oli mees, kes salakütina ja rööwlina tegutses."

„Seda lugu olen lugenud," ütles üks naisterahwastest.

„Sedaparem, siis ei tarwitse ma enam pikemalt seletust anda," wastas Obermann, „ja nüüd läheme otseteed Emajõe kaldale, kus wanasti on olnud keset tammemetsa Tamme kõrts. Sellest natuke ülespoole on Kajaja mägi ja Ööpiku org. Seal peatame ja ma arwan, et see kõige soodsamaks kohaks on turistidele."

„Härra Obermann olgu meie juhiks," hüüdis elumehelik noormees."

„Au eest tänan ja kohale jõudes tahan teile ümbruse kohta pikemat seletust anda," wastas Obermann.

„Kuule sõber," rääkis unistawa waatega noormees edasi, „ma tahtsin sulle awalikult seletada, et mind tõsise naise hingelised oma-

dused palju enam üllatawad kui kellegi koketeeriwa naise meelelised mõjuawaldused. Wõib olla, et see mõtete patt on, mis wahest meeli wangistawasse olukorda lükkab."

„Sinu jutt hakkab igawawõitu olema," wastas teine, „aga mina ütlen sulle, et naine ainult siis ilus on, kui ta anduwas nõrkuses wiibib. Niisugusel korral räägib tema kogu olewus unistawat sosinat, millele ihkaw armastus järgneb. Kogu naiselik saladus on awatud ja mõjub nagu kewadine tuule õhk, õrnalt aga jõuliselt. Ainult sarnasel momendil olen ma sinu sarnane, kes unistab, aga ka ühtlasi andub."

„Tähendab, et sa andud meelelisele rõõmujoowastusele, aga mitte ilusaile unistusile."

„See on sinu asi, kuidas sina sellest aru saad, aga naisi tunnen ma igatahes paremini kui sina."

„Ebeneetser," hüüdis Obermann jõe kaldale jõudes ja suure maakiwi juures keppi püsti lüües.

„Noh, siis lööme telgid üles," hüüti segiläbi.

„Aga kes on meist Jakup?" küsis Obermanni kaaslane, kes kõik aeg tema kõrwal oli kõndinud.

„Kes muu, kui Obermann,“ ütles pai weli Peedu.

* * *

Heas meeleolus lõid turistid ühise laagri üles. Sealjuures oli üldine jutuajamine elaw. Räägiti päewasündmustest, kuid aegamööda eranesid naised meestest ja algasid einewõtmise kawa kokkuseadma. Ühisel kokkuleppel wõtsid prouad oma peale kohwi keetmise, kuna söökide wäljapanemine kolme neiu hooleks jäi. Kaks neidudest olid rõõmsatujulised, kuna kolmas enam-wähem unistustele kaldus.

„Kewadilm on nagu unenägu, milles uinuwad elusaladused,“ sõnas ta Kajaja mäe kaldal kaswawat noort segametsa waadeldes. „Neid saladusi ei saa mitte näha, neid wõib ainult tunda. Hinge waikne keel oskab nendesse tungida.“

Seda üteldes omasid ta pruunid silmad warjatud helgi.

„Amanda!“ ütles üks elurõõmsatest neidudest. „Sa jäta oma unistused ja andu parem loodusilule, mis elu wärskendab. Istume siia järsule jõekaldale ja ma tahan Sulle jutustada, kuidas lesk proua Sunter, kes hiljuti nooremehe Jaak Leisteri õnge wõttis, omale

uue madam Pompadouri moelise kleidi laskis õmmelda. Unistades suurlinna moest sattus ta sealjuures moemurrangu nõuetest kõrwale."

„Elsa, sa räägid tema uuest mustast kleidist?" küsis kolmas neiu rõõmsas meeleolus.

„Jah, tema uuest mustast kleidist," oli wastus. „Ehk arwad sa Leida, et see mood tema kehawormide kujutamiseks kohane on?"

„Mitte sugugi, Elsa. See ei ole moekleit, waid palju enam ratsakleit, mis tema paksu keha tölbiks teeb."

„Meie riided peawad olema ajakohased ja maitserikkad. Üldiselt olen mina arwamisel, et mustawerd naisterahwas, nagu proua Leister, peaks halli ja walgetwerd naisterahwad sinikat kleiti kandma. Pealeselle ei kõlba temale sugugi „cloche" kübar."

„Minu arwates on see päris ükskõik, missugust kleiti ta kannab," arwas Amanda.

„Noh, küll oled sina imelik," arwas Elsa. „Kas mäletad weel selle proua risti-triipudega kleiti. Kas ei olnud ta siis witsutatud waadi sarnane . . ."

„Preilid, kas laud on kaetud?" küsis üks proua, kes kohwi keetis. „Kohwi on walmis."

Ruttu hüppasid kõik kolm neidu üles ja läksid käsikottide juure, et toidukraami laiali laotatud laudlinale panna.

Warsti tulid ka prouad kohwiga kohale. Obermanni teekonna seltsiline tõi oma selgkotist pudel konjakut ja teise likööri ning pani laudlinale.

„Proua Melk, teie wõtke oma peale juhtiwa perenaise kohustused,“ ütles ta lüheldase, aga tugewa kehaehitusega prouale.

„Kui see nõnda peab olema,“ wastas proua Melk heatujuliselt, „siis palun teid, minu härrad ja daamid platsi wõtta.“

„Aga kirjus reas,“ kommandeeris Obermanni tee-kaaslane, kes teiste keskel oma pika kaswu poolest silmapaistew oli ja kätt ulatades ütles: „Kas tohin paluda, proua Melk.“

„Pai weli Peedu,“ ütles Obermann. „Sina pea lauakõne.“

„Loobun sellest,“ tähendas pai weli, „aga selle asemale teen ettepaneku laulda: Kui Kungla rahwas kuldsel a'al kord istus maha sööma.“

„Tubli,“ hüüdsid laudkondlased ja klaase tõstes alati laulu.

Laulu lõpul tähendas Obermann: „Olgugi, et meid Wanemuine oma ilmumisega ei austa, wõime Kungla meeleolus wiibida, sest looduse ilu, mis meid ümbritseb, on tema laulu mõjul loodud."

„Hästi üteldud!" ütles elumehelik noormees.

„Kui lubate, et oma seletust jatkan," rääkis Obermann edasi, „siis oleks tõendada, et sellel kohal ka oma ajaloolik tähendus on. Siin oli wanasti maantee ja ülalpool olew parw oli siinkohal ja Wene-Rootsi päiwil põgenes üle selle parwe Rootsi kuningas Kaarel XII. Mõni kilomeeter siit edasi Walga poole olid kohalikud elanikud ta ühe silla all warjul hoidnud, mispärast seda silda weel praegugi rahwas Elusillaks hüüab. Siin lähekonnas on weel Kuningasild olemas, mille Kaarel XII on ehitada lasknud ja jõge mööda umbes 10 kilomeetrit allapoole on koobas, kus sama kuningas kolm päewa warjul on olnud."

„Rootsi aega mälestab rahwas alati õnneajana ja imelik on, et seda põlwest-põlwe unustamata edasi kantakse," tähendas elumehelik noormees.

„Samati nagu Kalewipoja lugu laulukeeles

põlwest põlwe edasi kanti, nõnda on ka hea mälestus Rootsi walitsusest mitmed aastasajad alles jäänud ja meie päewadeni ulatanud," seletas pai weli Peedu. „Meie rahwas, kes esiwanemate päiwil waba oli, ei unusta oma heategijaid ja weel wähem waba aega. Ta lootis, et

üks kord algab aega,
Kus kõik piirud kahel otsal
Lausa lähwad lõkendama;
Lausa tuleleeki lõikab
Kätta kaljukammitsasta:
Küll siis Kalew jõuab koju
Oma rahwal õnne tooma,
Eesti põlwe uueks looma.

Nüüd on Eesti waba. Hurraa, Eesti elagu!"

„Eesti elagu!" hüüti püsti tõustes ja Hansu ettepanekul lauldi: Ta elagu!

„Nüüd mu härrad hakake einet wõtma," ütles proua Melk.

„Wõileiwad on walmis ja siin on korbid."

„Hurraa!" hüüdis Obermanni seltsiline. „See on ütlemata tore. Korbid on Mulgimaal rahwustoiduks."

„Härra Juhanson, kas olete mulk?" küsis preili Elsa.

„Seda küll mitte, preili Lohk, aga ma armastan korpe.“

„Ja siin on weel sooje tanguworste,“ täiendas proua Melk.

„Nüüd hakkab minu suu juba wett jooksma,“ ütles Madis piipu suust wõttes.

„Seda ma usun“, sõnas rätsepp Oigur, „sest tanguworst käib ülekõige!“

„Tanguworsti nähes tuleb mulle imelik lugu meele,“ ütles Obermann, nagu oma ette, „aga sellest räägime pärastpoole, sest tanguworsti peab soojalt sööma.“

„Wäga õige. Worstid on oma tehtud ja sellepärast tahaksin hea meelega teada, kuidas nad teile maitsewad.“

„Proua Melki köök on alati hea olnud,“ tähendas noor abielumees oma abikaasa taldrikule worsti tõstes.

„Palun jätke meelitused,“ wastas proua Melk heatujuliselt.

„Noh, seda saame kohe teada,“ ütles Obermann, „aga ma arwan, et worsti alla tehti wanasti üks tips. . .“

„Iseenesest mõista,“ hüüti läbisegi.

„Worstid on nii kui nii head,“ ütles noor abielumees, „ja sellepärast lubage, et

ma oma klaasi proua Melki terwiseks tõstan."

„Hurraa! Proua Melk elagu!" hüüti läbisegi.

Kui einewõtmisega lõpule oli jõutud, ütles Obermann:

„Nüüd wahest lubate, et ma oma loo, mille mulle tanguworstid meele tuletasid, maha jutustan."

„Aga enne pangem suitsud näkku," komandeeris Oigur, „siis on mõnusam kuulata."

„See ei takista minu juttu," arwas Obermann. „Sellest on palju aastaid tagasi. Walga linnas oli alles hiljuti awatud monopoli wiinawabrik ja tutwunedes wabriku juhatusega, awaldasid juhatuse liikmed soowi, kord paatidega Emajõge mööda kuni Barklay matuseni sõita. Sõitsime siis hobustega kuni Sooru Emajõe kõrtsini, mis praegu teisel pool jõge waremetes ja sealt saime kaks paati. Kõrtsist saime oma toidutagawarale weel lisa ja nimelt kaks suitsuangerjat ja tanguworste.

Sõitsime siis ilma mingisuguse juhtumiseta kuni Uniküla Kengu talu kohani. Seal on mäe kallakul koopad, millest ma warem

kõnelesin. Seal peatasime, et lõunat süüa. Muidugi mõista oli monopoli meestel ka wiina kaasas. Sõime ja jõime ning lõpuks praeti tangu worste. Wahe ajal aga läksime metsa koopaid waatama, kus omal ajal Rootsi kuningas wenelaste eest peidus oli olnud. Kõige ees läksin mina, siis üks wenelane ja tema taga kaks lätlast. Tiku tule walgustusel tungisime edasi. Õudseks muutus koobas tagapool, kus meile nahkhiired wastulendasid. Koopa tagaseinast läks üks käik pahemale poole. Et tikk ära kustus, siis jäime kõik seisatama Pimeduses nägime kõrwalkäigus fosfori tuld, mis meid kõiki kohutas.

„Tõmmake tuld,“ karju tagapool olew lätlane. Aga ma ei saanud tema soowi täita, sest tiku toos oli maha kukkunud ja pimeduses ei leidnud ma teda üles.

„Tõmmake tuld!“ karjus ta uuesti.

„Tikud kukkusid maha,“ wastasin ja kobasin koopa põrandal ringi, et tikke leida.

„Härrad, kas Teil ei ole kellegil tikke?“ küsisin.

Kõik hakkasid taskudest tikke otsima ja üldine wastus oli: Ei ole.

Otsisin edasi, aga tikutoos jäi kadunuks.

„Mujumal!“ karjus lätlane uuesti. „Waadake

tagaseinas on Kaarel XII kuju."

Fosfori helki waadeldes nägime tõesti Kaarel XII kuju, kes kõwerat Türgi mõõka käes hoidis. Milline mõju selle pildi meie silmade ette tõi, ei mõista ma seletada. Karjatades taganes Läti sõber, kes teiste ette oli rüsinud. Kitsa ruumi tõttu olin ka mina sunnitud sammu taganema ja astusin tikutoosi peale. Ruttu kahmasin selle pihku ja tõmmasin tule üles. Kõikide üllatuseks nägime nüüd uut pilti. Läti sõber seisis meie ees ja hoidis peos pikka sirbitaolist tanguworsti. Tahtmata hüüdsin: „Kaarel XII mõõk on Kaarel Leilje käes!" Kõik plahwatasid naerma. Tusases meeleolus wiskas Leilje worsti maha ja õudse tseeni hea lõpuosa tõttu lahkusime lõbusas meeleolus maa-alusest käigust. Laagriplatsi juure jõudes oli üllatawaks leiduseks, et karjakoerad waheajal olid tanguworstid ära söönud."

„Meie tanguworstid on õigel kohal ja sellepärast wõiksime julgesti wäikse rännaku ettewõtta," ütles pikk linnamees Juhanson. „Waadake seal mäe peal, keset noort metsa on lagendik. Kas ei läheksime sinna?"

„Muidugi," ütlesid preilid ja hakkasid söögiaineid kokku panema.

Teel mäele kaldus jutt linna don Juanide peale, kes naisterahwaste kergeusklikkust ära kasutawad ja neid ninapidi weawad.

„Kuulsin ise kahe kaaswõitleja juttu," ütles noor naisemees, kes warem sõjawäes oli teeninud, „kuidas mehed teistega kihla wedasid, et nad kahte kooliplikat oma wõrku weawad ja tarwilisel korral ka perekonda katsuwad tungida, sest otstarwe „pühendawat" abinõu."

„Walk oli omal ajal don Juanide poolest kuulus," tähendas preili Elsa, kes ülikoolis õigusteadust õppis, „ja ma mäletan lugu, kus mitmed neiud ja kooliplikad ühe don Juani surma puhul, päris nutunaiste wiisil teda järel kurtsid ja käsi ringutasid, nagu wanasti hallil ajal naised purunenud jumalakuju juures hingepiinas waewlesid."

„Aga naised armastawad ju rõõmu ja meeleheitmise, armastuse ja wiha waheldust," sõnas Obermann wahele.

„Samati nagu mehed anduwad, just kui pimesikku mängides, poliitilistele wõtetele ja erakondlistele sekeldustele . . ."

„Ning naistele," sõnas linna wanamees Juhanson preili Elsa tähendusele wahele.

„Ka seda juhtub,“ arwas preili Elsa tõsiselt, „olgugi et mehed seda rohkem flirdi kui armastuse mõttes teewad. Aga see kõik tuleb sellest, et meie aeg on rewolutsioneeritud. Tõsise Eesti naise tüüp on silmapiirilt kadumas. Eesti omapärane kodu ja perekonnaelu on idapoolsesse ebahelgisse hääbumas ja meie naised on sõja järelpäiwil wormiriietes liikuwate flirdi edustajatest waimustatud. Lilled, pitsid ja flirt paistawad meie aja naiste elunõuetena, eriti weel meie plikade juures, samuti nagu poisikese ohtu noormehed, eneses tulewiku suurjõudu ettekujutades, koolipeol ehk mujal oma luuleteostega, algupäranditega ülesastuwad, mille sõnademulinas weerlewad „weri“ ja „wäits“.

„Preili, lubage täiendada Teie wäidet ühe meie luulerewolutsionääri, Henrik Wisnapuu, sõnadega: Ajage lahti Marie Underi parfümeeritud buduaari aknad, et wärske sõniku hais wõiks kosutawalt sissewoolata,“ sõnas Juhanson.

„Wastne moment“ ei tõmba enam,“ wastas preili Elsa, „nagu wahest ka Marie Underi luule meie päiwil wastukaja ei tekita. Palju enam tahaksin ütelda: Kadugu flirt, mis Eestile ebapärane, kadugu idaparadiisi

werimulliline luule ning awage uksed ja aknad Eesti omapärasusele. Isik, kes oma kodukollet ei armasta ja rahwust ei tunnista, eitab iseennast. Tuleb ärahoida rahwustunde degenereerimisest ja kultuurwaesetest räuskamistest."

„Sellega ühinen," ütles Juhanson waimustatult wahele, „sest ammu see oli kui ühe rikka mehe poeg, kellele rahwustunne wõõras oli, sest et ta rahwussegulisest abielust oli sündinud ja wäljamaal koolis käies wõõras õhkkonnas liikus, oma kodust põgenes, oma wanemate armastusest ei hoolinud ja ära läks waimliste ja füüsiliste taudide maale."

„Rahwuse mitte küllaldane tunnustamine on patt meie rahwa pühamate tunnete wastu: ta kaswatab rahwusluse deserteere," ütles Elsa.

„See on meie kurb saatus. Warem loobusid üksikud perekonnad Eesti rahwusest „saades kadakateks" ja „pajudeks" ning nüüd langewad paljud nõrgad iseloomud, iseärnis meie noorte keskelt, nagu ütlesin „waimliste ja füüsiliste taudide weremullidest tekkinud õhkkonda, mis neid inimkonna häwitustööle kihutab," wastas Juhanson preilile.

„See oleneb ära meie geograafilisest seisukohast, olles Lääne- ja Ida-Euroopa wahelülina ja sellepärast peabki meie suurim ülesanne olema kõige nõu ning jõuga sihikindlat tööd teha Eesti kiriku, kooli, keele ja kodu edendamiseks."

„See on tubli!" hüüdis kooliõpetaja Jalakas. „Elagu neli Eesti k-d: kirik, kool, keel ja kodu!"

„Nad elagu!" hüüdsid kõik ja Jalaka algatusel lauldi:

„Eestimaa, mu isamaa."

Kajaja mäele jõudes ja sealt alla üle luha ilusat ümbrust waadeldes kaswas turistide meeleolu.

„Isamaa laulud ja ilusad maakohad aitawad tahes ehk tahtmata kaasa, et rahwast ülendawasse meeleollu wiia. Ja tõesti, kas ei muutu ilus Emajõe käik," kõneles preili Elsa, „loogeldes läbi luha läikiwa, weel ilusamaks kui meie seda oskame tähelepanna ja kui meil jätkub sihikindlust, wastutustunnet ja teguwõimsat tahet Eesti ilustamiseks kaasa aidata."

„Austatud preili," sõnas Jalakas, „kui meil niisuguseid naisi on, siis ei kao Eesti

keel ja meel, ei kao kodu ega kodukolde armastus. Ma olen seni naisterahwa ülikooli hariduse wastane olnud, kuid Teie, preili, olete mind teisele arwamisele wiinud. Jaan Tõnisson asutas Wene päiwil esimese Eesti tütarlaste gümnaasiumi Tartu ja pani seega aluse Eesti haritud perekondadele ja ülikooli haridusega naised wiiwad meie perekonnad teisi suuremasse ajajärku. Naised on wanast ajast peale kiriku altaril lähemal olnud kui mehed, naised on meie rahwaluule esiwanemate ajast alates orjaööst üle kannud meie kätte ja kui meie aja naised rahwuse altari kaunistamise oma kätte wõtawad, siis on Eesti tulewik kindel."

„Tänan Teid, härra Jalakas," tähendas preili Elsa. „Wanade julgustus ja toetus annab meie noorte tööle hoogu."

Mäkke ülesminnes katkes jutt. Wäiksel lagendikul, keset noort metsa löödi uus laager üles. Tehti nalja ja joodi kaasa toodud mõdu ja õlut. Ainult proua Melk jäi tõsiseks.

„Proua Melk, kas olete wäsinud?" küsis noormees, kellel unistaw waade ja kes teel raudteejaamast oma kaaslasele naiste salapärasusest rääkis.

„Seda mitte, härra Lind," oli wastus,

„aga mulle tuli siis, kui don Juanidest jutt oli, ühe noore neiu kurb saatus meele."

„Rääkige, see kergendab südant," sõnas Lind kaastundlikult.

„Ei tea, sest naiste asjad ei huwita mehi."

„Palume, proua Melk," ütles kumardades Juhanson.

„Kui soowite, siis teen lühidalt" wastas proua Melk sõrmitsedes oma wäikese ümarguse perenaisepõlle äärepitse. „Ma tundsin noort neiut. Ta oli üheksateistkümne aastane. Ta oli seega wanaduses, millal peitub noore neiu südames ärkawa naise raskemeelsus ja igatsus. Ta seisis müsteeria teokssaamise eel anduwalt ja palawiku sarnaselt, et kuulata oma enese were kõnet. Ta oli naine, kes ei tunnud weel mitte armastuse mõnu, aga siiski aimas ärkawa tunnete nõudeid, millele ta andus üksi olles, seistes äratundmise aja läwel. See oli ajajärk, kus neiu südames ärkab naine, mil tekkiwad esimese armastuse romaanid. Niisugune ajajärk on aga wäga hädaohtlik, sest maailm ei ole mitte aus. Sellel ajal ligines temale don Juan. Neiu uskus tema armuawaldusi, nähes selles igatsetud tõsist armastust ja ta langes . . . ta langes

rewolwri kuuli läbi, mille ta ise oma murtud südamesse sihtis . . ."

Proua Melk waikis.

„Ma aiman," ütles Lind. „Ta oli Walga don Juanide trio ohwer, nagu mitmed teised."

„Ma olen lugenud," rääkis proua Melk edasi, „et on momente, kus rasked hingelised üleelamised tekitawad surija silmis hingepiinaja päewapildi. Ma läksin teda waatama. Oli silmapilk, kus kedagi toas ei olnud. Ta lamas lahtise, werega kaetud rinnaga woodil. Ruttu wõtsin redikküülist suurestegewa klaasi ja päitses seistes waatasin tema silma. Ma oleksin karjatanud, kui mitte minu salapärane sealwiibimine mind ei oleks sellest tagasi hoidnud.

„Mis wõis Teid sealjuures nõnda kohutada?" küsis noor naisõguslane.

„Ma nägin tema silmas ühte don Juani..."

„Don Juani nägu?!" hüüdis preili Elsa proua Melki ütelust täiendades.

„Jah, don Juani nägu. See oli hirmus pilt. Ta pilkejooned huulenurkades olid koledasti wastikud . . Ma kohkusin ja klaas kukkus õnnetu ohwri juukstesse. Ma wärisesin kõigest kehast, jalad nõrkesid ja suure

waewaga jõudsin ma woodist kinni hoides püsti seista. . . Ma ei ole midagi nõnda hirmsat oma elus näinud ega üleelanud. Silmatera paistis awausena, mille tagaseinal seisis tuntud don Juan wastiku ilmega. Tema seljataga oli suurema kaupluse waateaken ja akna kohal, maja otsaseinal, selle äri silt. Ma unustasin oma seisukorra ja arwasin end nägewat kohutawat unenägu. Julm, hingeweristaw ilme selle noormehe näol pani tarretama minu were soontes. . . Minu pea käis ringi, ma kartsin, et ma kaotan mõistuse. Nürimeelselt kahmasin neiu juukstest sinna kukkunud suurendawa klaasi, et uuesti waadata, aga kuuldes kõrwaltoas sammusid, tuli mulle meele, et ma wõõras kohas olin. Ma kogusin oma jõudu ja suure waewaga tinaraskil jalgul lahkusin toast, kus ma üle olin elanud kõige hirmsama silmapilgu oma elus."

Tekis waikus.

„Kas olete selle härraga, kelle pilti Teie surnud neiu silmas nägite, pärastpoole weel kokkupuutunud?" küsis Obermann.

„Ei, ainult tänawal ja igakord kui ta mulle wastutuli, arwasin tonti nägewat. Ma kartsin teda, olgugi et teda neiude ringkon-

des jumaladati. Ma ei wõinud tema nägu näha, sest alati tuli siis mu silmade ette tema põrgulikud naerujooned suunurkadel, nagu seda nägin surnu silmis."

„Kust tuli aga see tänawa pilt neiu silmadesse?" küsis Obermann wahele.

Arwatawasti jättis don Juan seal tänawnurgal oma „saagi" hirwitades maha, sest nagu ma kuulsin, oli neiu weel oma surma päewal tema juure usutelemise käigu teinud ja koju saates oli ta neiut jumalaga jätmisel julmilt haawanud, mis wiimase hinge purustas," wastas proua Melk. „Pilt surnu silmis on selle oletuse tõenduseks."

„Olen ka warem sellest kuulnud, et näituseks tapetu inimese silmateras wahest mõrtsuka pilti wõib leida," arwas Lind, „kuid ainult niisugusel korral, kui millised suhted tapetu hinge üleinimlikud üleelamised on sellewõrra põrutawad olnud, et ta neid ka pärast surma ei suuda unustada s. o. teisi ilma kaasa wõtab ja siis ei jääwat kättemaks tulemata."

„Hing on surematta," tähendas wana koolimees Jalakas, „ja ma olen kindel, et don Juani tema ohwri waim alatasa jälgib."

„Kas Teie seda kindlasti usute?“ küsis noor elumees, Lindi kaaslane Limberg.

„Igatahes, sest ilmas on palju sündmusi, mille ees meie mõistus waikib,“ ütles Jalakas tõsiselt.

„Mina olen sellepoolest uskumata Toomas,“ wastas Limberg, „aga selle asemele, et waidlema hakata, teeksin ettepaneku waikselt päewakorra järgmise punkti peale üleminna“

„Järgmine punkt on: Käik Tuulemäele,“ ütles Juhanson, „ja teel sinna tahan teile jutustada lugu, kuidas ma wanapoisiks jäin.“

„See on huwitaw,“ ütlesid naisterahwad.

„Kas ta huwitaw on, ei tea ütelda, aga igatahes on mu meeleolu sarnane, et seda jutustada tahan,“ algas Juhanson. „Sellest on mõni hea aasta tagasi, kui ma tähele panin, et minu juuksed õredaks olid jäänud. Ka kanawarbad silmade juures ütlesid, et noorusaeg möödunud oli ja ometi ei tahtnud ma wanapoisina surra. Arwasin oma elu kulminatsioonpunkti abiellumisega saawutada. Ma elasin sel korral Tartus ja kadunu onu testamendi summasid kätte saades olin oma kodu mugawaks teinud. Raudteel Walka sõites tutwunesin kord naisterahwaga, kes mulle hästi

meeldis. Tema kandis jakk-kleiti, mille äärtel, kaela ümber ja warukail, skunknahksed kaunistused olid. Ta oli hästi jutukas ja rääkis teel Walgani kõik huwitawad kinopildid maha. Walgas sõime „Säde" seltsis üheskoos lõunat ja peale selle tegime wäikese wäljasõidu siia Tuulemäele. Ilm oli ütlemata tore ja kõik läks hästi ja palju ei oleks puudunud, et weel samal päewal tema kätt oleksin palunud. Ainult wanapoisi tagasihoidlus takistas mind selleks. Walka tagasi jõudes oli ühine õhtusöök jällegi „Sädes" ja öösise rongiga saatsin ta Pärnu poole edasi. Tutwunemise tagajärjeks oli, et meie kirjawahetus õige elawaks muutus ja ma unistasin juba pulmapäewast, mille tähtpäewa ma jõuluks kindlaks arwasin määrata.

Ma armastasin sporti ja eriti autosõitu. Seda teadis ka minu pruut ja õppis minu meeleheaks autojuhtimise ära. Sellest kirjutas ta minule ja lubas minu sünnipäewal mind autojuhina sõidutada. Oli Augusti kuu lõpul, kui ma teda Tartu waksalis ootasin ja teda autoga linna sõidutasin. Meie mõlemad olime heas tujus ja peale lõunat pidi mind neiu kerge autoga, mille ma walmis tellisin, linnast wälja sõidutama.

Kui sõit algas, siis olin päris üllatatud, sest Wanda, nõnda oli minu pruudi nimi, oskas päris osawasti sõiduriista juhtida. Wäikese ringsõidu järele otsustasime Kwistentali sõita, aga teel sinna ei juhtinud autod mitte enam Wanda, waid shofer. Tagasisõidul linna sain temalt nõusoleku abiellumiseks ja asi oli korras Samal õhtul pidin ma äriasjus Tallinna sõitma. Wanda saatis mind raudteejaama. Jumalaga jätmine oli südamlik Kui aga rong liikuma hakkas, nägin läbi waguni akna pilti, mis mind kohkuma pani. Minu Wanda suudles perronil noormeest, keda ma ei tunnud. Minu pea käis ringi ja tusases meeleolus otsustasin temalt seletust küsida. Teisel päewal sain wõõrastemajas, kuhu ma oma aadressi üles olin annud, kirja, milles Wanda seletas, et tema esimene peigmees, kes sõjapäiwil kadunuks jäi, jälle ilmunud on, kes kogu aeg tema pilti südame kohal on hoidnud. Mälestus minust olewat temale kallis, aga armastada wõiwat ta nüüd ainult oma Juhanit . . . Teie wõite arwata, milline minu meeleolu oli ja ma usun, et kui ma kord suren, siis wõite ka minu silmis pilti näha, kus Wanda Juhanit raudteejaama perronil suudleb . . .“

„Härra Juhanson," ütles proua Melk waikust katkestades, „aga selle ühe juhtumise pärast ei ole teil ometi tarwis poissmeheks jääda. Preili Wandale ei saa mingisugust etteheidet teha, sest wana armastusel on eesõigus."

„Wiimase wäite wastu ma ei waidle," wastas Juhanson, „aga ma kardan, et ma oma praeguses eas esimest armastust ei wõi leida ja siis wõib juhtuda, et jällegi mõne wana armastusega kokku põrkan, mis armastusest minu wastu tugewam on. Ei julge enam riskeerida, kardan et katastroofile wastu lähen . . ."

„Halloo!" hüüdis Obermann, kes teistest taha oli jäänud. „Waadake, sel kohal, kus Teie praegu seisate, oli wanasti wäike Anne kirik ja kui seda kirikut pikselöök tabas, ehitati sama nimeline kirik teisele poole jõge Sooru Lillemäe taha. Siia kiriku asemale istutati wana rahwa juttu järele tamm, mis pärastpoole Ave-Maria tamme nime omas, mille jälle pikne häwitas."

„Nõnda siis püha ja ühtlasi kardetaw koht," tähendas Juhanson.

„Samati, nagu Teie armastuse asjad," ütles proua Melk tähendusrikka pilkeilmega.

„Ma hoidun aga targu pikselöögist," naljatas Juhanson.

„Kes ju arwab enda seiswat, waata, et ei lange ta . . ." sõnas rätsep Oigur.

„See oli tabawalt üteldud," ütles proua Melk, „ja ma usun, et see „langemine" ei wõigi kaugel olla, sest kewadtuuled puhuwad."

„Las nad puhuwad," wastas Juhanson kuiwalt, et oma pealt juttu eemaldada. „Mis ajast, see arust!"

„Aga härra Obermann," pööris ta turistide juhi poole. „Nüüd juhatage meile see koht kätte, millest Teie teel waksalist rääkisite, et wõiksime waadata „üle luha läikiwa."

„Meil tuleb wähe läbi noore männiku minna ja siis olemigi kohal," oli wastus.

„Ninamees, kõige ees," laulis Oigur, kui Obermann salga juhina teiste eel männiku poole sammus.

„Seni oleme ainult juhtumistest rääkinud," ütles Limberg. „Heameelel tahaksime müstilisi jutustusi kuuldes, ka midagi iseäralikku üleelada."

„Kas hakkad ka hingeelu mõjukonda tunnistama?" küsis Lind poolpilkawalt.

„Nagu Sina wahest oma unistustest loo-

buda katsud, üleminnes terawkeelsete märkuste peale, mis muidu ainult naiste, Sinu ideaalide omaduseks on olnud."

„Sa ole oma märkustega naiste kohta ettewaatlik, sest naised on kõige paremad inimese tundjad. Naised on fantastilised ja oskawad inimeses seda fantaasiad, mis inimeses elutseb s. o tema ideaali tähelepanna. Nad tunnewad meid paremini kui meie neid ja kui Sa neid oma arwamistega haawad, siis ei leia Sa enam armu nende juures. Ma olen tähelepannud, et naised meie sisemise inimese kohta meie näoilme järele otsusi teewad ja see on loomulik, sest iga inimene on oma ideaali peegli pilt s. o. tema fantaasia järele kujuneb tema iseloom ja selle järele tema silmawaade, mis meid naistele ära annab..."

„Sinus räägib jällegi endine unistaja," sõnas Limberg. „Aga tea, mis ma Sulle ütlen: Naised ei armasta unistajaid, seda on nad ise. Naised nõuawad mehist meest. See on nende ideaal ja oma ideaalile annawad nad isegi rumalusi andeks. Ka Saksa luuletaja Goethe arwab, nagu Sinagi, et naistele tuleb wiisakalt läheneda, kuid lisab siiski juure: „und wer treist ist und verwegen, kommt vielleicht noch besser fort."

„Halloo!“ kuuldus metsa poolt.

„Noorhärrad siia. Läbi tihniku tuleb anereas minna ja härra Juhansoni ettepanekul peab see rida kirju olema.“

„Pidutuju tõuseb,“ ütles Limberg teistele järele rutates. „Ma usun, et täna weel midagi iseäralikku üleelame.“

„Minul ei ole selle wastu midagi, kui pidu lõpuks midagi tähtsat sünniks,“ wastas Lind.

„Ruttu, ruttu!“ komandeeris Obermann. „Härra Limberg tulge siia. Preili Lohk on Teie ees ja Teie härra Lind teise preili järele. Soo nüüd on korras ja mina asun rongi ette.“

„Teele, teele kurekesed!“ hüüdis Oigur, kui rong liikuma hakkas.

„Palun kummardada!“ kommandeeris Obermann. „Muidu wiiwad männaoksad Teil kübarad peast.“

„Teie käsu peale, härra ülemus,“ wastas Oigur.

Mäe kallakul, noorte männade keskel, wähe rohtunud ümmargusel platsil peatas rong.

„Soo, nüüd oleme kohal,“ ütles Obermann, laiaäärtega kaabut murule wisates. „Siin olen sagedasti üksi istunud, et waadelda loodusilu. All lai luht, milles looklewad jõed, Emajõgi ja Põdeli jõgi, kuni nad ühinewad ja teisel pool ilus männamets. Pahemat kätt on mäekallas, mille harja raudtee roopad palistusena kaunistawad.“

„Härra Obermann,“ sõnas preili Amanda, „Teie olete päris luuleline. Peab ütlema, et Teie luuleline kirjeldus kaasa tõmbab.“

„Loodusilu tekitab tahtmata õrnu tundeid, ilma et luuletaja oleksin,“ wastas Obermann. „Aga nüüd wahest istume murule. Laagriplatsi keskkoha on minu kaabu ära tähendanud.“

„Kui seltskond nõus on,“ sõnas proua Melk, „siis katawad preilid lõuna laua.“

„Tubli,“ ütles Juhanson. „Loodusilu waadeldes ei tohi ka mitte kehakinnitust ära unustada.“

Preili Elsa ja Leida laotasid lina maha ja panid selle peale toidud laiali. Oigur tõi selgkotist likööripudeli ja paigutas toitude keskele.

Kuna Johanson elawalt juttu westis, pea-

tasid Lindi pilgud preili Amanda peal, kes oma ette maha waatas. Tundes Lindi waadet läbi mahalöödud silmalaugude, käis õrn õnnetunne tema kehast läbi. Aga kõigel ajal, mil noormees tema otsa waatas, ei tunnud ta oma imestuseks mitte sngugi piinlikust, ega waadanud mitte kordagi üles. Hoopis selle wastu tundis ta, kuidas Lindi salapilk tema silmalaugusid alla surus, nagu nõiduswäel. Wõib olla, et see sellepärast nõnda oli, et palju inimesi nende ümber oli.

„Amanda, millest Sa unistad?" küsis Elsa murult nopitud „kassikäppa" Amanda juukstesse wisates.

„Ei millestki," wastas Amanda punastades üles waadates, kuna ta tumesinised silmad tahtmata Lindi pilku riiwasid. „Hea on wabas õhus ei millestki mõteldes wiibida. Ütles ju isegi härra Obermann, et ta siin endamisi armastab olla."

„Prawoo!" hüüdis Limberg „Härra Obermanni unistusbakteeriad on külgehakkawad."

„Ka mina olen noor olnud," sõnas Obermann, „ja omal ajal istusin ma siin noore neiuga. Siis ei kaswanud siin mitte puud. Lagedal nõmmel istusime kahekesi suure kiwi

kõrwal. Aga lillewaene nõmm ei takistanud meid tulewiku plaane sepitsemast. Siin kihlasin ma oma Annaga "

„Tähendab, et Tulemägi on soodne koht armuawaldamiseks" tähendas Lind Amanda peale pilku heites.

„Nagu soowite, mu härra," ütles Obermann.

„Selle peale jõid wanad eestlased," ütles Juhanson klaasi tõstes.

„Elagu Obermann ja tema armastus," hüüdis Limberg.

„Elagu!" hüüdis seltskond.

„Ma tänan teid," ütles Obermann, „ja minu soow oleks, et keegi meie seltskonnast samasuguste tundmustega Tulemäelt lahkuks, nagu mina tol korral."

„See oleks Tulemäe müstiliste jutustuste wahesõlmeks," naeris Limberg. „Aga nüüd oleks wahest aeg walget silda waatama minna."

„Jah, muidugi," ütles preili Leida. „Sealt on hea waadelda „üle luha läikima."

Teel walgele sillale saatis Lind preili Amandat.

„Kui ilus oleks seal luhal wiibida," sõnas

Amanda endamisi. „Ma armastan lillerikast loodust. Heal meelel tahaksin lille noppida...“

„Ja kellele?“ küsis Lind.

„Nii muidu, sest igast õiest särab rõõm wastu.“

„Ka mina armastan lille,“ wastas Lind. „See oleneb wististi sellest, et olen aedniku poeg.“

Sillale minnes wõttis ta Amanda käe oma pihku.

Amanda punastas wähe. Ta waikis ja kuulas healmeelel noormehe mahedat, pehmet häält, mis tema usalduse wõitis ja kui noormees õrnalt tema kätt pigistas, tundis ta, kuidas õhetaw puna tema näole ilmus. See oli nagu wälgulöök, mis hinge walgustas. Siis aga tõmbas ta käe lahti, nagu kartes, et liiati usaldaw olek silma paistab ja ta näoilme muutus tõsiseks.

„Miks jäite Teie preili nõnda tõsiseks?“ küsis Lind.

„Minule tuli midagi meele, mis sarnast mõju awaldas,“ wastas Amanda. „Aga nüüd peame teistele järele minema. Teised on juba metsa ääres.“

„Nad lähewad Lillemäele,“ wastas Lind ja siis hakkasid nad maanteed mööda edasi minema.

Metsaäärsel teekäänakul oodati neid.

„Amanda,“ ütles Elsa. „Meie läheme Sooru Lillemäele. Sealt olewat ilus waade weskijärwele ja siis hakkame tagasi tulema, et õigel ajal raudteejaama jõuda. Teel sinna tahan Sulle midagi jutustada.“

Kuna Elsa Amandaga jalutas, seltsis Lind Limbergiga.

„Mis arwad Sa nende kahe neiu kohta?“ küsis Limberg.

„Ei tea midagi ütelda,“ wastas Lind. „Mulle meeldiwad nad mõlemad, niihästi preili Elsa, kui ka Amanda.“

„Ma olen täna iseäralises meeleolus,“ algas Limberg uuesti juttu, kui nad teistest wähe maha olid jäänud. „Ma olen preili Elsast hurmunud ja see on sellepärast iseäralik, et ma seni kellegi naisterahwa wastu tõsist armastust ei ole tunnud. Minu armastus ei ole sarnane olnud, nagu seda luuletajad ette kujutawad ehk hüsteerilised naised sellest unistawad. Ma ei ole kunagi tõsiselt armas-

tanud, ma olen ainult seda tahtnud, et teised mind armastawad. Aga ma pean tunnistama, et wäline armastuse ilme, et sellega teisi armastuse wõrku meelitada, ei rahulda: sellest on wähe, et õnnelik olla ja patulangemiseks palju."

„Sa tahad sellega ütelda, et Sulle enam don Juani elu ei meeldi?" küsis Lind wahele.

„Wõib olla," wastas Limberg," aga tõtt üteldes ei saa ma salata, et ma wahel tõsiste armastajate üle kade olen olnud. Minu armastus on lihtsalt mängimine olnud, kus ma alati wõitsin, sest et ma seal juures tundmustega ei riskeerinud. Ma wõtsin julmilt wastu kõik armastuse, s. o. südame ja huulte annetused, ilma et ma selle eest wastuarmastuse warjugi oleksin tagasi annud. Aga täna leian, et mul tundmusi on ja et ma preili Elsat armastan "

„Preili Elsa on meeldiw," sõnas Lind nagu oma ette, „aga teda on raske wõita, sest ta on kindla iseloomuga naisterahwas."

„Wõib olla, et just tema iseseisew olek mõjubki hurmawalt," seletas Limberg edasi. „Ma ei saa teda silmapilgukski unustada. Tunnete mõjul tuleb mulle meele, et ma wa-

hest oma armastuse õngitsemise wastu jälkust tundsin, kui kuulsin kuidas mõni sõber tõsises, palawas armastuses oma ideaalist kõneles."

„See kõlab nagu don Juani patutunnistus," ütles Lind pilkawalt.

„Pilka, kui tahad," wastas Limberg, „aga täna olen ma teistsugune kui warem: Ma armastan preili Elsat tõsiselt, aga ma ei tea, kas ma wastuarmastust leian... Nauturi elu ei meeldi mulle."

„Und wer treist ist und verwegen, kommt vielleicht noch besser fort," pilkas Lind uuesti.

„See on kuiw teooria, mida igakord mitte tarwitada ei saa."

„Sul ei puudu ka ju mitte sellekohane praktika, sest armuawaldamiseks wõiks Sul kogemusi olla. Pealeselle näed Sa preili Elsale meeldiwat. Elumees ja õigusteadlane wõiksid ju abielluda."

„Jäta see noriw kõnewiis ja ütle parem otsekoheselt, kas ma wõiksin preili Elsa wastuarmastuse peale loota."

„Esine armuawaldusega!"

„Olgu, ma teen seda, sest tühjalt ei taha ma Tuulemäelt koju minna."

Lillemäe juure jõudes ühinesid nad teistega.

Kui aga naisterahwad teiste ees mäkke üles ruttasid, peatasid Lind ja Limberg.

„Minu arwates waldab mehi naise iseloom rohkem kui tema iludus," sõnas Lind endise jutuaine peale tagasi tulles.

„Seda arwan ka mina," wastas Limberg preili Elsale järele waadates, kes esimesena mäele jõudis ja terwituseks taskurätikut lehwitas.

„Kui aga kedagi naiseks kosida," jatkas Lind juttu „siis peaks selle neiu peaomanduseks olema, et ta oskaks mehe tegewust õieti hinnata ja täielise arusaamisega kaasa tunda. Nimelt on meeste nõrgaks küljeks, et nad wahest tahaks oma südant wäljapuistata isikule, kes temast aru saab. Oskab naine sellepoolest mehele wastutulla, siis on abielu õnn täielik. Selle wastu aga häwitab naise arusaamatus ja mehe tööde mitte küllaldane hindamine ehk kogunisti mitte usaldus mehe algatuswõimet ja tahet. Ainult kindlad iseloomud suudawad sarnasel korral oma tegewuses püsida, aga nõrgad langewad ja abielu katastroof on paratamata. Ma ei taha selle juures naise iludust mitte alahinnata, aga iludus on ikkagi isiklik mõiste."

„Täiesti minu mõte," ütles Limberg, „ja

sellepärast waldabki mind preili Elsa, et ta arusaaja ja selgelt otsustaw naine on."

„Meie kardame aga iseseiswaid s. o. mehiseid naisi," kõneles Lind edasi. „Ma ei taha ütelda, et preili Elsal peale kindla iseloomu naiselikkus puuduks, aga mina armastan naist, kes on tunderikkas ja kellel on päiksepaisteline temperament, kui seal juures absoluutne loomulik olek ei puudu. Edwistamine on minule wastik, kuid sealjuures wõiks wäike pikantne helk meeldida."

„Sa oled oma nõudmistega iseäralik," tähendas Limberg.

„Wõib olla . . ."

„Halloo! Noormehed rutake mäele," hüüdis Juhanson. „Seltskonna otsus on: wäike „õhtuootus" ja siis teele koju poole".

„Lähme!" ütles Limberg ja hakkas mäkke üles minema. Wähe wiiwitades läks ka Lind temale järele.

Mäe harjal oli juba toidud laiali pandud ja kui kõik muru-pinnale maha olid istunud, ütles Obermann: „Nüüd lubage, et ma teile lühikeselt jutustan, mispärast seda mäge Lillemäeks hüütakse."

„Aga enne teeme wäiksed „tipsud", sest pea on lahkumise tund meil käes ja wõtame kehakinnitust, et parem oleks kuulata," rääkis Limberg wahele.

„Seda wõite teha," ütles Limberg weini wälja kallates.

„See oli wanal hallil ajal, kui selle mäe peal käinud naabruse rüütel siinset lossipreilit kohtamas. Siis tulnud aga sõda ja rüütel pidanud oma meeskonnaga waenuwäljale ruttama ja wiimasel kokkusaamisel wandunud ta neiule igawest truudust. Teisel kewadel peale sõja lõpu lasknud lossipreili aednikul siia mäe peale uhke lilleaia teha ja käinud siis igal õhtul selles aias ning ootanud oma peigmeest. Aga peigmees ei tulnud, sest et ta ennast teisega oli kihlanud. Seda teada saades oli neiu enese elu wõtnud põueoda südamesse surudes. Sellest ajast peale kutsutakse seda mäge Lillemäeks."

„Päris romantiline," arwas Lind,

„See romantiline sõlm oleks wõinud ärajääda. Minu arwates oleks palju õigem olnud, kui neiu wana armu oleks unustanud ja

uue leidmisele oleks asunud, sest „nur immer laufen lassen, was sich nicht halten lässt."*)

„Kahju ainult, et armastust ei saa nõnda lihtsalt wõtta ega jätta, nagu Teie seda, härra Limberg, arwate," sõnas preili Elsa tõsiselt wahele. „Wabandage preili, ma ei wõtnud asja nõnda tõsiselt," katsus ennast Limberg kaitsta, „sest minu arwates on lugu selle mäe nimesaamisest lihtne muinasjutt rüütlist ja rüütlipreilist, nagu neid rahwa keskel palju liigub ja mida teoorjuse päiwil orjad suust suhu edasi kandsid. Neid iseäraliselt hinnata ma ei oska".

„Hoiatan Teid härra Limberg armastuse suhtes nalja heita", wastas preili Elsa naeratades, „sest öötütar Nemesis**) on walwel. Tema näeb ka salajaid asju ja on õigluse suhtes walju".

„Teis räägib tulewane õigusteadlane", wastas Limberg heatujuliselt. „Jgatahes tahan aga edaspidi selle poolest ettewaatlikum olla, sest labane abiellumine ei meeldi ka minule — sellest on õnneks wähe ja patuks palju".

*) lase aga jooksta, mis ennast ei lase pidada.

**) Nemesis on Greeka õigeusu jumalanna, öö tütar.

„Hurraa!“ hüüdis Juhanson. „Asi hakkab tõsiselt susisema. Isegi härra Limbergil on abiellumise kalduwusi, mida ma seni ainult härra Lindi juures arwasin tähelepanna wõiwat.“

Amanda näole ilmus õrn puna, kui Juhanson Lindi nime nimetas ja ka Elsa tundis, et tema paled õhetama lõid. Mõlemad püüdsid äraandlikku puna mahawaatamisega warjata.

„Ja kuidas on Teie enesega lugu?“ küsis proua Melk, et seltskonna tähelepanu neiude pealt ära pöörata.

„Minu õnneaeg selles suhtes on juba ammu hääbunud, sest ka teine nooruse aeg on lõpu päiwil,“ wastas Juhanson. „Kuid sellest ei maksa enam rääkida.“

„Aga siiski,“ wastas proua Melk heatujuliselt. „Ma teeksin teile ettepaneku enne lahkumist weel üht jalutuskäiku teha, et Teiega millegi üle läbirääkida.“

„Alati walmis!“ wastas Juhanson ülestõustes. „Nüüd kimpsud-kompsud kokku minu selgkotti ja siis alla orgu.“

Mäejalale jõudes ütles Obermann: „As-

jata on jalutuskäigul kõike kraami ühes kanda. See kaotaks mõnu. Sellepärast jätke kõik minu hoolde, ma jään staabi walwuriks. Siin metsaääres on mõnus kuulata weski tangutegemise „likk likk lokk“ takti.“

„Jääte ikkagi unistajaks noormeheks,“ sõnas proua Melk Juhansoniga jalutades üle õla tagasi waadates.

„Ka meie jääme Sinu seltsi,“ ütlesid Obermanni kaaslased.

„Jah, noored wõiwad jalutada. Meie maamehed ei tunne jalutamisest mõnu,“ täiendas pai weli Peedu.

Kuna Obermann oma meestega Lillemäe ja oja wahelisel lagendikule pikutama jäi, walgusid linnalased salkades eemale.

„Preili Elsa,“ algas Limberg oma kaaslasega juttu. „Ma olen kogu oma elupäewad ilma mõnuta elanud, aga tänane päew on iseäranis meeldiw olnud. Tänane päikseküllane päew on kiiresti, nagu unes mööda läinud.“

„Ka minule meeldib tänane mitmekesine seltskond,“ wastas preili Elsa. „Müstilisi jutte kuuldes tuli wahest nagu muinasilmas wiibida

ja siis need wanamehed oma südamliku isamaalsusega, millele loodusilu mõnususe jatkuks oli."

„Heas seltskonnas wiibides näeme ka looduse ilusama olewat," tähendas Limberg.

Oja kaldale jõudes, mis nagu pael läbi lepawõsastiku jooksis, jäid mõlemad seisma.

„Waatake härra Limberg," sõnas preili Elsa, „seal on purre üle oja pandud. Kas meie ei läheks teisele kaldale."

„Kui soowite. Ma aitan Teid."

„Ei ole tarwis. Ega siis meie naisterahwad igakord saamatud pole," wastas preili ja astus purdele. Siis aga wääratas kollaseks lakeeritud king ja neiu kaotas tasakaalu. Ühe hüppega oli Limberg oja kaldal ja tõmbas waaruwa neiu oma sülle. Neiu pehmete juukste kõditawat mõnu oma näol ja neiu katmata kukla hurmawat mõju tundes, oleks ta tahtmata neiu kaela suudelnud, kuid ta suutis, neiu wastu tõsist armastust tundes keelduda. Siis aga neiu waljult tuksuwa südame lööke oma käe all tundes ei suutnud ta ennast enam wallata: ta suudles neiu pihta, kaela ja suud.

„Aga härra Limberg," karjatas neiu.

„Ma palun wabandust,“ ütles noormees neiut oma käte wahelt wabastades. „Ma armastan Teid... Ma palun Teie kätt.“

Imestades jäi neiu tema otsa waatama ja siis lõi ta silmad maha.

„Ma armastan Teid tõsiselt... Uskuge mind preili Elsa ja tehke mind õnnelikuks. Ma ei suuda ilma Teieta elada,“ sõnas Limberg rõhutud meeleolul, mille tekitajaks oli neiu tõsine ilme ja waikimine.

Kui neiu ikkagi üksisilmi maha waatas, tärkas Limbergis wõidulootus. Ta langes neiu ette põlwile, wõttis tema parema käe oma pihku ja suudles seda.

„Armas härra Limberg,“ wastas neiu pahema käega noormehe pead tasa silitades, „ma hindan Teie tundmusi, aga...“

„Ärge ütelge ei, ma palun Teid preili Elsa!“ sosistas Limberg neiu kätt oma huultele surudes.

„Ma saan Teist aru, aga ei saa Teid armastada. Hää, härra Limberg, andke mulle andeks, aga ma ei suuda Teid õnnelikuks teha, seda ütleb mulle sisemine hääl,“ ütles neiu häälekõlal millest kahjutunne awaldus. „Tõuske üles, sest keegi wõiks meid näha.“

Limberg tõusis püsti.

„Ma ei wõi Teid armastada," hüüdis neiu poolwaljult.

„Teie käes on minu saatus ... Ärge häwitage silmapilgu õnnetunnet, mis Teid oma rinnal hoides tundsin ..."

„Jätke härra Limberg. Meie peame teiste juure ruttama. Meid oodatakse," ütles neiu tõsiselt ja hakkas heinamaa äärt mööda ülespoole minema.

Limberg käis waikselt tema järel.

Mõne sammu järele jäi neiu järsku seisma. „Teie saate, härra Limberg, minust walesti aru," ütles ta kaunis kindlal häälel.

„Ma jään Teie lõpuotsust ootama."

„Olgu, ma teen seda kirjalikult."

„Ma tänan," wastas Limberg ja wäike lootuse säde wilksatas ta silmist.

Teiste juure jõudes jooksis nendele preili Amanda rõõmsas meeleolus wastu.

„Tule Elsa, ma jutustan Sulle midagi," ütles ta Elsat teistest eemale wiies.

„Ma olen kihlatud," sosistas ta.

„Härra Lindiga?"

„Jah. All orus, seal männametsas awaldas ta oma armastust," jutustas ta õnnetundel

ja suudles oma sõbrannat. „Aga mis on Sinuga juhtunud? Sa oled nõnda tõsine, iseäralik?“

„Juhtunud ei ole midagi iseäralikku,“ wastas preili Elsa tõrjuwalt. „Oli wäike wahejuhtumine härra Limbergiga, aga sellest räägin Sulle teine kord. Peame ruttama, et mitte rongist maha jääda.“

„Meil tuleb ainult üks kilomeeter jala minna. Härra Obermann on meile hobused wastu tellinud.“

„Härra Obermanni tahan selle eest tänada, sest ma tunnen wäsimust.“

* * *

Sangaste waksalis lahkusid turistid igaüks omale poole. Preili Elsa sõitis Tartu ja teised Walka.

„Nägemiseni!“ hüüti wastamisi, kui rong liikuma hakkas.

Teel Walga poole oli Limberg sõnakehw ja waguni esisel paberossi põlema süütades sõnas ta Lindile: „Minul tuli järsku meele, et täna 17. kuupäew on ja see arw on meie perekonnas saatusliseks päewaks olnud: 17. kuupäewal sai minu wanaisa õnnetut surma

jahipidul. Teda tabas kuul surmawalt ja 17. kuupäewal langes minu wend Riia lahingus..."

„Sa oled iseäralik," wastas Lind sõbra tõsist nägu nähes. „Nähtawasti on tänased õuduse jutud Sinu peale mõju awaldanud, sest ebausklik ei ole Sa kunagi olnud "

„Ma ei taha ebausklik olla, aga ma aiman paha, ilma et ma teaksin, milline see wõiks olla."

* * *

Umbes kuu aega hiljem, kui Lind oma toas postisaadetist läbi waatas ja üht kirja teise järele awas, kohkus ta musta äärtega ümbrikku kätte wõttes.

„Mis see tähendab? See on ju Limbergi käekiri", sõnas ta poolwaljult.

Rahutult rebis ta kirja lahti ja luges:

„Armas sõber!

Ma tahan Sinu wastu kord awalik olla. . . Oma kogu elu 20 aastast alates ei ole ma muud teinud kui naisterahwaid oma armastuse wõrku püüdnud, (oma 27. sünnipäewa homme mina igatahes enam üle ei ela). Aga minu armastus ei olnud tõsine. Ainult preili Elsa suutis minu südames sütitawat armastust tekitada, aga ta ei armasta mind. . . Ta hurmas mind ar-

mastuseta ja seda ei suuda ma ära kannatada. Ma lähen oma elu lõpule wastu. Tema külm suudlus jumalaga jätmisel põleb mu huultel. Ta teeb mind hulluks! . . Naisõiguslase kättemaksmine minule kui don Juanile lõpetab mu elu . . . Homme on 17. kuupäew . . . Elsa pilti wõid peale surma minu silmateras näha, kui see Sind huwitab. . . Jumalaga!"

Kirjal puudus allkiri. Lind tõusis istmelt ja käis rahutult üle toa.

Uuesti kõlises uksekell ja ukseawamisel andis talle postiljon telegrammi. Hirmunult rebis ta selle lahti ja luges:

„Täna hommiku kell 3 lõpetas Limberg oma elu kuuliga. Juhanson "

„See on don Juani wanne, mis teda tabas . . . Hirmus aga siiski õiglane kättemaks," ohkas Lind toolile langedes. „Meie käik tuulemäele turistidena sai temale saatuslikuks. Tuulemäe õuduse jutud olid nagu õnnetu saatuse ettekuulutajateks."